

Prva stvar mu je bila, da si pridobi Nemce za borbo proti Mladočehom. To je moralo vzbuditi največje nezaupanje mej Čehi proti njemu, posebno, ker še češčine ni dobro znal. Pred vsem so plod njegovega prizadevanja nesrečne punktacije, ki so popolnoma izpodkopale staročeško stranko. Nemci so res se povrnili v deželni zbor, iz katerega so bili izstopili, a zato je pa staročeški stranki bila odmenjena popolna politična smrt. Ko je vsled punktacij se bilo utrdilo stališče mladočeške stranke, ki je imela dobra sredstva za agitacije, je pa grof Thun porabil neke nereda v Pragi v to, da je priporočil proglazenje izjemnega stanja.

S tem si je pa izgubil poslednjo trohico popularnosti. Izjemno stanje je zadelo Čehe sploh in to mu je zatorej narod sploh zameril. Mislil je, da bode s tem uničil Mladočeha, a je jim še le prav stališče utrdil. Staročeško stranko je pa pripravil ob ves vpliv, ker se je govorilo, da se je izjemno stanje njej na ljubo proglasilo. Grof Thun je kmalu spoznal, da se je motil, a je bil preveč prevzet, da bi bil svojo napako priznal. Za to je pa odprava izjemnega stanja počakala še Badenijevo vlado.

Grof Badeni bi bil rad ohranil grofa Thuna na predsedniškem stolu, ker bi si s tem bil zagotovil pomoč češkega plemstva. Hotel je narediti spravo mej namestnikom in Mladočehi. Grof Thun je v to bil tudi pripravljen, ker je mislil, da je najbolje za interese veleposestva, ako on ostane na svojem mestu. Mladočehi pa niso hoteli slišati o nobeni spravi z njim in so ga s svojimi demonstracijami v deželnem zboru onemogočili. Prisiljen je bil dati ostavko in vlada jo je vsprejela.

Če so Mladočehi umno ravnali, o tem so mnenja različna. Staročeški listi seveda vsi menijo, da bi bili Mladočehi pametneje naredili, da so se pobotali z grofom Thunom, ker le v sporazumljenju z veleposestniki morejo Čehi kaj doseči. To je nekoliko resnice, a pomisliti je pa, da mora mladočeška stranka tudi skrbeti za svoj obstanek.

Dosedaj je pobijala grofa Thuna, in bi jako slab utis napravilo na prebivalstvo, ko bi ga najedenkrat hvallila. Če bi jela podpirati prouzročitelja izjemnega stanja, bi jo zadela najbrž osoda Staročehov, ki so bili vladi na ljubo nastopili vso drugačno pot, kakor so jo poprej hodili. Po našem mnenju za Čehe ni škoda, da je šel Thun, kar že to kaže, da Nemci žalujejo za njim. Popolna sprava mej njim in Mladočehi ni bila mogoča, vedno bi bil jim skušal kaj škodovati. Še v zadnjem trenutku je v deželnem zboru z vsem svojim vplivom podpiral Nemce proti Čehom. To bi se bilo vedno godilo, češki stvari gotovo ne v korist.

Politični pregled.

Slovenska šola v Gorici. — Italijani delajo na vso moč, da bi onemogočili slovensko šolo. Pri nastavljanju učiteljev so pred vsem gledali na to, da nastavijo najnesposobnejše moči. Vsprejeli niso nobenega učitelja, ki je bil nastav-

ljen na „Slogini“ šoli. Deželni šolski svet je jim nekoliko pokvaril račun. Razveljavil je imenovanje dveh začasnih učiteljev, ki sta popolnoma nesposobni. Naročil je mestnemu zastopu, da ima izmed drugih prosilk dve stalno imenovati. Pri upisovanju v šolo so mnogo slovenskih otrok odklonili, posebno tiste, ki imajo bližje v kako slovensko šolo v okolici. Seveda Italijana, ki sta vpisavala, nista mislila na to, da bodo otroci zares šli v jedno- ali dvorazredno šolo v okolici, temveč nadejala sta se, da se vpišejo v mestu v kako italijansko šolo. Proti takemu postopanju pritožili so se stariši pri namestništvu v Trstu, slovenski poslanci so pa v deželnem zboru stavili interpelacijo do učnega ministra.

Slovanščina v isterskem deželnem zboru. Ko je imel dr. Laginja storiti obljubo, zahtevali so slovanski poslanci, da se besedilo obljube prečita tudi v hrvaščini. a deželni glavar pa tega ni hotel dovoliti. Ko je potem poslanec Spinčič bil v deželnem zboru omenjal, kako so Italijani blizu Pirana bili napali slovanske poslance, ki so se zaradi slabega vremena morali izkrcati, je italijanska večina uprizorila ogromen škandal. Vpilo se je: „Dobili ste, kar ste iskali“. „Pobili naj bi bili vas!“ To obnašanje italijanske večine dokazuje, da je dotični napad bil uprizorjen od italijanske gospode same. Zares globoko so propali že Italijani, da take dogodke že v zbornici odobravajo. Najčudneje je pa, da vlada vse to mirno gleda. Pa kaj se če. Rinaldini bode zopet stvar vse v lepši luči poročal na Dunaj in na Dunaju mu bodo verjeli. Dokler se ne zamenj namestnik, ni upati zboljšanja razmer.

Koroški deželni predsednik je te dni slavil svojo sedemdesetletnico. Celovski mestni zastop ga je izvolil za častnega občana. To pa vendar ni gladko šlo. Nemški nacionalsci so se silno upirali in župan Posch je že moral pretiti s tem, da odstopi, še le potem so nemški nacionalsci prijenjali. Zaradi lepšega je seveda deželni predsednik izvoljen jednoglasno za častnega občana, a manjkalo je pri dotični seji mnogo mestnih odbornikov. Tudi po deželi so deželnega predsednika v več občinah na enak način počastili, in je seveda povsod šlo bolj gladko nego v Celovcu.

Koroškemu deželnemu zboru je vlada predložila načrt zakona, s katerim se proglašča veronauk na višji realki za obvezen predmet. Nemška večina ni nič kaj zadovoljna s to predlogo in je celo mogoče, da jo odkloni. Nemški listi že napovedujejo, da bi potem preveč trpel pouk v drugih predmetih, ko bi se še veronauk učil dve uri na teden. Strah pred veronaukom je pri liberalnih Nemcih zares velik.

Volitve za dunajski mestni zbor bodo baje še le jeseni. Zavlekle so se s tem, da so se protisemitje pritožili proti razpustu mestnega zastopa pri državnem in upravnem sodišču. Protisemitje vedo, da propadejo s svojimi pritožbami, ali jim ni na tem, temveč hočejo volitev zavleči. Sedaj zanje razmere ne stoje posebno ugodno. Vlada je obljubila uradnikom zboljšanje plač, in uradniki bi sedaj z vlado volili. Čez nekaj mesecev bode zopet drugače. Zboljšanje ne bode tako znatno, da bi vse zadovoljilo in zopet bodo volili s protisemiti, da pokažejo svojo nezadovoljnost. Volilno gibanje je pa na Dunaju precej živo. V tretjem razredu bodo tudi socijalni demokratje poskusili s svojimi kandidati. Zmagali ne bodo, a ob mnogo glasov bodo pa le pripravili protisemite. Da protisemitom nastop socijalnih demokratov ni po volji, to je vidno iz njih glasil, ki zaradi tega močno zabavljajo.

Volilna reforma. — Vedno jasneja poročila o volilni reformi prihajajo na dan. Kakor te dni pišejo časopisi, bode nova kurija obsegala 72 poslancev. Volili bodo v njej vsi dosedanji volilci, potem pa še drugi polnoletni samopravni moški. Od volilne pravice bodo pa izključeni posli, kakor že konservativci in Poljaki. Češka bode volila v novi kuriji 18, Galicija 15, Dolenja Avstrija 9, Moravska 7, Štajerska 4, Tirolska in Gorenje Avstrijska po 3, Dalmacija, Bukovina in Šlezija po 2, Trst, Istra, Goriška, Kranjska, Koroška, Preda-

relska in Solnograška po 1 poslanca. V deželah, ki volijo po več poslancev, bodo volila mesta zase, v drugih pa volijo mesta in kmetijske občine skupaj. Kjer bodo mesta posebej volila, bodo volitve v mestih direktne, drugače se bode pa volilo indirektno, ako deželni zbor ne sklone, da se voli direktno. Za Slované ta volilni načrt nikakor ni ugoden. O priliki več spregovorimo o njem.

Nemčija. — Dne 18. t. m. se je slavil v Berlinu 25letni spomin obstanka nemške države. Slavnost se je vršila ob navzočnosti cesarjevi. Udeležba je bila velika v toliko, v kolikor imajo vladni krogi besedo. Narod ni kazal nobenega navdušenja o tej priliki. Bismarck, stvaritelj države tudi ni bilo poleg, in vladarji zveznih držav tudi niso prišli, če tudi je cesar na vse to računal. Naj vladni listi še toliko bobnajo o velikih slavnostih in simpatijah, katere so se tem povodom izražale nemški državi, je vendar le resnica, da so to storili le oni, ki morajo, da pa od odločilne strani, od strani naroda, ni pravega navdušenja za blaženo Nemčijo. Je pač tudi veliko gnjilega v ti Nemčiji. Bremana so pretežka in pod temi se ljudstvo šibi. Nesrečni socijalizem gloda na državi in nevarnost ni majhna, da je ne zgloda do občutne škode.

Bolgarija. — Skoro dognana stvar je že bila, da bo v kratkem prestop princa Borisa k pravoslavju. A istega še ne bo. Knez Ferdinand je pričakoval, da ga bo Rusija takoj priznala za kneza bolgarskega, ko bo le prestop obljubil in mislil je celo na to, da bo papež dal dovoljenje za prestop. Izpolnilo so ni niti to, niti ono. Da bi pa brez dobičkarije dovolil v prestop princa, tega ni hotel. Zapustil je zdaj na vse to Bolgarijo in se podal v inozemstvo in izročil vladi svoje vladarske pravice. Narod je zelo nezadovoljen, da se s prestopom princa Borisa k pravoslavju tako odlašajo. Iz nekaterih strani se celo čuje, da se zna pripetiti kak prevrat v Bolgariji in da se knez ne povrne več iz inozemstva. — Knez Ferdinand se je baje podal k sv. Očetu v Rim, da se posvetuje z njim o prestopu svojega sinu Borisa k pravoslavju.

Kuba. — Vstaja je razširjena po celotnem otoku, zaradi tega je stališče španske vojske jako težavno. Vstasi le v manjših četah okrog požigajo in pustošijo. V večjem številu se nikoli ne postavijo v bran španski vojski. To tudi ni njihov namen. Ko bi storili to, bi jih Španci kmalu premagali. Z manjšimi rabukami delajo veliko večjo preglavico. Vstase na skrivnem podpirajo severo-ameriške Zedinjene države. Poveljnik španske vojske maršal Campos je dal ostavko. Ker je sprevidel, da pri svoji najboljši volji ne more ničesar na Kubi opraviti in ga vsled tega v Madridu po strani gledajo, se je umaknil, češ, naj poskusi pa kdo drugi, če bo bolj srečen. Položaj Španske na Kubi je zelo neugoden, posebno ker Španiji primankuje denarja.

Afrika. — Italijanom se ne godi najbolje v Afriki. Abesinci se močno ustavljajo pritisku laške vojske. V trdnjavi Makale so Abesinci dobili v roke vse vodnjake, vsled česar se Italijanom, kateri imajo sicer trdnjavo v svojih pesteh, prav slaba godi zaradi pomankanja vode. Nasprotnikova vojska je dosti močnejša kakor italijanska. Čuje se, da hoče italijanska vlada poslati še nadaljnjih 50.000 mož v Afriko, da premagajo sovražnika. Vprašanje je le, če bo Italija to zamogla. Sozaveznici Avstrija in Nemčija sta baje Italiji priporočili, da čim prej poravnajo zmedene razmere v Afriki. To bi Italija seveda rada storila, ko bi le mogla, pa manjka ji vojakov in novcev. Tudi delajo nepoznane krajevne razmere velike težave italijanski vojski v Afriki. V vsem se kaže, da Italija nima najlepših uspehov pričakovati v Afriki.

Obrtnija.

Zakon „o pregledu obrtnih in gospodarskih zadrug ter drugih društev“.

Tukaj priobčujemo zakon o pregledu obrtnih in gospodarskih zadrug, ki ga je v drž. zboru sklenila zbornica poslancev v svoji seji dne 21. dec. 1895. in ki čaka sedaj na razpravljanje v gospodski zbornici. Ker pa se gospodska zbornica snide še le okolo srede februarja, imamo še toliko časa, da si moramo ogledati ta zakon in njegove določbe ter da skušamo doseči izpremembe, katere so potrebne. Zato priporočamo voditeljem zadrug, temeljito proučavajo ta zakon, ter se posvetujejo skupno, da bi še zadnji čas s pomočjo gospodske zbornice izpremenili tiste določbe, katere bi ovirale razvijanje zadrug, ter napravljale stroške in sitnosti.

Društva, naj s prošnjami poprosijo gospodsko zbornico za izpremembo zavirajočih in sitnih določb tega zakona.

Zakon kakor ga je sprejela zbornica poslancev, se glasi.

„V soglasju z obema zbornicama državnega zbora zaukazujem, tako:

§ 1. Na podlagi zakona od 9. aprila 1873. Drž. z. list št. 70, registrovane obrtne in gospodarske zadruge, kakor tudi poprej zasnovana društva, ki imajo v § 1. navedenega zakona zaznamovane namene, so obvezana dati pregledati svoje naprave in svoje poslovanje v vseh upravnih oddelkih vsaj vsako drugo leto po strokovnjakem pregledniku ki ne pripada zadrugi, oziroma društvu.

Ob pregledbi je treba sosebeno tudi gledati in v preglednem poročilu razkazati, ali so se ravnali po določbah zakonov in pravil. Predpisi tega zakona veljajo tudi za slučaj likvidacije, dokler traja poslednja.

§ 2. Za zadruge in društva ki pripadajo kaki zvezi treba je poslednji podeliti pravo, da si naroči pregledno ako se je bilo društvo zasnovalo na podstavi zakona o društvenem pravu od dne 15. nov. 1867. D. z. I. št. 134, in ako zadoščuje tudi zahtevam tega zakona.

§ 3. Zvezi mora biti namen predlog zadrug in društev, njej pripadajočih, in jej utegne biti namen, da gleda tudi drugače na skupne svoje združne interese, sosebeno na gojenje vzajemnih opravičnih odnošajev. Drugih namenov zveza ne sme imeti.

Zveza mora obsezati vsaj 50 zadrug in društev. Ako pa se ima osnovati zveza iz zadrug ali društev, sestajajočih v pojedini kronovini, in ako je v tej kronovini manj nego 50 zadrug ali društev, je dovolj, ako obseza zveza vsaj 20 zadrug ali društev.

Iz zvezinih pravil mora se dati spoznati, da zveza more zadostiti dolžnosti pregleda; zlasti pa naj pravila določijo zvezin okraj in naj obsezajo določbe o naročbi preglednika, kakor način in obseg pregledov.